

Рецензия

за конкурс за академичната длъжност „доцент“,
област на висше образование „Педагогически науки“,
професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна и начална
училищна педагогика, медийна педагогика),
обявен от Бургаския свободен университет в ДВ, бр.82/14.10.2022 г.

Рецензент: проф. дпн Сийка Чавдарова – Костова

Документи за участие в конкурса са подадени от един кандидат – гл.
ас. д-р Златина Георгиева Димитрова.

Биографични данни:

Гл. ас. д-р Златина Димитрова е преподавател в Центъра по
хуманитарни науки на Бургаския свободен университет от 2022 г. Преди това
и към момента има опит като хоноруван преподавател във ВТУ „Св. св.
Кирил и Методий“ по методика на обучението по български език и
литература (I-IV клас). Има дългогодишен стаж като журналист в ресори,
свързани с културата, образованието, младежки дейности, НПО.
Образователната ѝ биография е изцяло центрирана във ВТУ „Св. св. Кирил
и Методий“ - магистър по теология с допълнителна квалификация по
журналистика, магистър по предучилищна и начална училищна педагогика;
доктор по Методика на обучението по български език и литература (I-IV
клас) с тема на дисертационния труд „Формиране на медийна грамотност на
ученици от 4. клас чрез извънкласни форми на работа“.

Участвала е в 5 конференции в България с доклади по теми, свързани с началното образование, дигиталната социализация, медийната грамотност, подготовката на бъдещи учители и др. Има участие в проекти, насочени към медийната грамотност, икономическото образование, подготовката на журналисти и др. Получила е няколко награди за журналистическата си дейност. Членува в Синдиката на българските журналисти и Синдиката на българските учители.

Прегледът на биографичните данни показва несъмнено съответствие между образователната подготовка и професионалния опит на гл. ас. д-р Златина Димитрова с профила на конкурса - както в областта на предучилищната и началната училищна педагогика, така и в сферата на медийната педагогика.

Публикационен обхват:

Гл. ас. д-р Златина Димитрова участва в конкурса с 13 публикации след придобиване на ОНС „доктор“: 1 монография; 1 книга на базата на защитен дисертационен труд; 10 статии и доклади в научни списания и сборници, от които 2 – в списания, реферирани и индексирани в световно известни бази данни с научна информация и 8 – в нереперирани списания и сборници с научно рецензиране или в редактирани колективни токове; 1 студия, публикувана в нереперирано списание с научно рецензиране.

Цитирания:

Представена е справка с 9 цитирания на публикации на гл. ас. д-р Златина Димитрова, свързани с медийната грамотност.

Преподавателска дейност:

Гл. ас. д-р Златина Димитрова преподава учебни дисциплини (лекции и/или упражнения), свързани с дигиталната компетентност и дигиталната

култура, здравното и екологичното образование, работа в мултикултурна среда, педагогически технологии за опознаване на околния свят, педагогически технологии за формиране на математически представи в ДГ, онлайн комуникации и социални мрежи, информационна компетентност в комуникациите и др. Има разработени 14 електронни курса за учебни дисциплини в бакалавърски и магистърски програми в системата MOODLE на БСУ.

Работи активно със студенти и извън пряката преподавателска работа – като научен ръководител за участие в конференции, научен ръководител на дипломанти, създател и ръководител на Студентски клуб „Мисия УЧИТЕЛ“. Справката от анкетни проучвания на студентското мнение за зимния семестър на учебната 2022/2023 г. показва много високи стойности на одобрение от страна на студентите както обобщено, така и по-конкретно за методиката на преподаването на гл. ас. д-р Златина Димитрова.

Регистрации в НАЦИД:

Справката от НАЦИД илюстрира регистрирането на гл. ас. д-р Златина Димитрова – с налична информация за научната ѝ степен „доктор“ и академичната длъжност „главен асистент“.

Изпълнение на минималните национални изисквания:

Справката относно минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ показва, че те са изпълнени.

Анализ на научната продукция:

- По отношение на монографията „Дигитална трансформация – компетентност и креативност в детската градина и в училище“:

Дигиталната компетентност и дигиталната креативност се разглеждат като „основна част на започналия процес на дигитална трансформация в

световното образование“ (с.3). Убедително са аргументирани техните основания, неизбежност и полезност за цялостното развитие на образованието като система и на индивидуално ниво.

Представянето на нови нюанси, свързани с идеята за грамотност в началото на книгата, е едно естествено начало на илюстриране на актуалността на тази тематика във времената на нарастваща дигитализация и последвалата ѝ трансформация на начина на живот на хората. След това естествено е направена връзката с концепцията и проявленията на компетентностите и значимостта на компетентностния подход в образованието. Специално внимание е отделено на значимостта на развитието на дигитални компетентности през 21. век, в т.ч. на дигитална креативност, с подчертаване както на възможностите за това още в предучилищна и начална училищна възраст, така и на необходимостта педагогическите специалисти да имат „в максимална степен“ овладени дигитални компетентности (с.60).

Акцент се поставя върху „поколението „Алфа“, което е напълно потопено в дигиталния свят още от раждането“ (с.9), като на неговата „дигитална социализация“ е посветена втора глава от монографията. Представени са както положителното влияние на дигиталната среда по отношение развитието на децата, така и негативни ефекти от ограничаването на неопосредстваното чрез дигитални средства междуличностно общуване и опасностите, от които да се предпазват. Като илюстрация на ситуацията с развитостта на дигиталната грамотност на децата и отношението на възпитаващите ги към този процес, са представени резултати от изследване със 187 родители на деца в предучилищна и начална училищна възраст, 70 детски и начални учители, 77 ученици от 1. до 4. клас.

В отделен раздел са представени детайлно различни възможности за развитие на „дигитална детска градина“, в т.ч. чрез приложение на разнообразие от дигитални технологии, като се обръща специално внимание на основни изисквания за постигането на педагогическа ефективност. Отделна глава е посветена на формирането на дигитална компетентност и дигитална креативност в началното училище. Като цяло, монографията представя актуални тенденции в процеса на дигитализация на предучилищното и началното училищно образование, очертавайки възможни перспективи пред българското образование.

- По отношение на книгата, издадена на базата на дисертация за придобиване на ОНС „доктор“ – „Медийна грамотност в началното училище“

В книгата е постигнат умел баланс между теоретични постановки и представяне на резултати от емпирично изследване по проблематиката. Многобройните примери за възможности за интегриране на знания за медиите и формиране на практически умения в областта на медийното образование са както илюстрация на значимостта на медийната педагогика в съвременното, така и на реални нейни практически проявления в образователна среда. Гл. ас. д-р Златина Димитрова не само демонстрира професионално-педагогическа и изследователска компетентност, но и предлага богат ресурс за практическа реализация на формирането на медийни компетентности в работата с ученици.

- По отношение на другите публикации за участие в конкурса:

Представените статии очертават разнообразие от акценти, към които се е ориентирала авторката в качеството на обект на теоретично или емпирично изследване.

В една група могат да бъдат поставени публикации, свързани с търсения за повишаване на интереса към четенето на малките ученици чрез прилагане на разнообразие от възможности, в т.ч. чрез медийни средства, електронни учебници („Приложение на проектно базираното обучение в уроците по литература (1 – 4 клас)“, „Цифровото четене като методически похват в обучението по български език и литература в начална училищна възраст“, „Формалното образование – основа за формиране на медийна грамотност в образователния процес в 1.-4. клас“), постигане на оптимални решения на базата на стиловете на педагогическото общуване и съобразяване с възрастовите особености („Конфликти в педагогическото общуване между ученик и учител и стратегии за тяхното преодоляване“), за развитие на екологична култура („Възможности на изследователския подход за формиране на екологична култура в началното училище“).

В друга група могат да бъдат разглеждани публикации, насочени към подготовката на учители: представяне на възможности за извънаудиторна дейност на студентите – бъдещи учители („Развитие на професионалните умения на бъдещите педагози чрез дейности в студентски клуб „Мисия учител“); извеждане на препоръки за оптимизиране на практическата подготовка на студентите („Професиональное и практическое обучение будущих учителей – реалии и перспективы“).

В трета група могат да бъдат поставени публикации, насочени към дигиталните компетентности на началния учител („Ролята на началния учител за дигиталната социализация на малкия ученик“, „Медийната компетентност на началния учител – реалност и перспективи“)

Специфични акценти са поставени в публикации като „Културна еволюция: театърът по време на пандемия – възможности за досег до културна продукция чрез дигитални средства“ и „Педагогически аспекти на

феномена „дигитално детство“ и дигиталната социализация на децата от поколението „Алфа“.

Препоръки:

- По отношение на монографията:
  - Да бъде по-внимателна с изкази, които изразяват пълна категоричност, която обаче може да бъде оспорена, напр.: „Образованието с цел дигитална компетентност и дигитална креативност на децата в предучилищна и начална училищна възраст е неизследвана научна област.“ (с.12); „...можем да твърдим, че сме свидетели на дигитална трансформация, но децата/учениците не са станали по-дигитални“ (с.13).
  - Да се ревизира посоченото като „отношения“ в таблица 3 (с.50). Отношенията не са „действия, извършвани автоматично“, това е основна характеристика на навиците. Не трябва да се смесват „отношения“ и „навици“, доколкото те имат съвсем различни характеристики и място в посочените подходи. Автентичното място на „отношенията“ е в компетентностния подход, но със съвсем различни измерения от посочените в таблицата.
  - Препоръчвам в бъдещи публикации да не се прави такова разделяне между „традиционен“ и „компетентностен“ подход, а по-скоро да се покаже възможността за синергия между тях с оглед по-успешно постигане на образователните и възпитателните цели.
- С по-общ характер:
  - В бъдещи изследвания препоръчвам да се направят опити за изследване на реалната степен на дигитални компетентности на родители и учители, а не да се разчита единствено на тяхната самооценка, която може да е както адекватна, така и завишена или занижена.

- С оглед популяризиране на резултатите от изследователската си дейност, да участва в международни конференции извън България.

Въпроси по отношение на монографията:

- Какво дава основание на автора за критичността в изречението: „Доминират „уроците“, а не проектите.“ (с.13). Проектите не са ли естествена възможност за реализиране в рамките на утвърдената форма на обучение – урок? Как е възможно да отделим проекта от урока, когато имаме урочна форма на обучение?
- Да се премисли частта за компетентностния подход в таблица 2. Дали само „Решаването на проблеми е смисълът на учебната дейност.“ и дали „Нивото на образование е толкова по-високо, ... колкото по-високо е висока е степента на несигурност на ситуациите, в които той може да действа самостоятелно.“ (с.49) Това не е ли ограничаване на реалните възможности на компетентностния подход в образователната дейност?

Заключение:

На базата на положителните характеристики в научното творчество и цялостната професионална биография на Златина Димитрова, с отчитане на перспективите в нейното развитие като преподавател и изследовател, подкрепям присъждането на академичната длъжност „доцент“, ПН 1.2. Педагогика (Предучилищна и начална училищна педагогика, медийна педагогика) за нуждите на Бургаския свободен университет.

04.01.2023 г.

Рецензент:

/проф. дпн С. Чавдарова – Костова/